

BORENIUS

ATTORNEYS AT LAW

Reibuma izskaušanas darbā juridiskie aspekti- darba devēja iespējas un problēmjaucājumi

Sigita Kravale

2013.gada 6.novembris

Atstādināšana no darba

DL 58.pants Atstādināšana no darba

(1) Atstādināšana no darba ir ar darba devēja rakstveida rīkojumu noteikts pagaidu aizliegums darbiniekam atrasties darba vietā un veikt darbu, par atstādināšanas laiku viņam neizmaksājot darba samaksu.

(3) Darba devējam **ir tiesības** atstādināt darbinieku no darba, ja šis darbinieks, veicot darbu vai arī atrodoties darba vietā, ir alkohola, narkotiku vai toksiska reibuma stāvoklī, kā arī citos gadījumos, kad darbinieka neatstādināšana no darba var kaitēt viņa paša vai trešo personu drošībai un veselībai, kā arī darba devēja vai trešo personu pamatotām interesēm.

Lietuvas Darba kodeksa 123.panta 1.daļa:

1. Ja darbinieks ierodas darbā alkohola, narkotiku vai citu toksisku vielu ietekmē, darba devējs nepielaiž darbinieku pie darba attiecīgajā dienā (maiņā) un neizmaksā darba samaksu. Citos gadījumos darba devējs ir tiesīgs atstādināt darbinieku no darba (pienākumiem) tikai uz likumā noteiktajiem pamatiem.

Atstādināšana no darba (II)

AT Senāts spriedumā SKC-766/2012: *"Darba likuma 58.panta trešās daļas mērķis ir nepieļaut situācijas, kad darbinieks, veicot darbu, var nodarīt kaitējumu sev vai trešajām personām, tādējādi ļaujot darba devējam ātri reaģēt uz šīm situācijām. Atstādināšana no darba nav pašmērķis, bet instruments iespējamo kaitīgo seku novēršanai."*

DL 58.panta 4.daļa: Ja darbinieka atstādināšana no darba ir bijusi **nepamatota** darba devēja **vainas** dēļ, darba devējam ir pienākums izmaksāt darbiniekam vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku, kā arī atlīdzināt ar atstādināšanu radušos zaudējumus.

Termiņš

Sankcijas

- Disciplinārsods- piezīme, rājiens (DL 90.p.)
- Mantiskas sankcijas?

AT Senāts: *Darba likums neparedz līgumsodu kā saistības pastiprinājumu un atbilstoši Darba likuma 6.pantam nav spēkā darba līguma noteikumi, kas pretēji normatīvajiem aktiem pasliktina darbinieka stāvokli.*

Darba līguma uzteikuma pamats

DL 101.panta pirmās daļas 4.punkts:

Darba devējam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, vienīgi pamatojoties uz apstākļiem, kas saistīti ar darbinieka uzvedību, viņa spējām, vai ar saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā, šādos gadījumos:
(..)

(4) darbinieks, **veicot darbu, ir alkohola, narkotiku vai toksiska reibuma stāvoklī.**

Darba līguma uzteikuma pamats (II)

AT Senāts spriedumā **SKC-928/2010**- *“civillietu tiesas kolēģija pamatoti kvalificējusi kā rīcību pretēju labiem tikumiem Darba likuma 103.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē situāciju, kad darbinieks darba devēja organizētā un apmaksātā pasākumā, veicot pārrunas ar uzņēmumam svarīgiem klientiem, bijis tādā alkohola reibumā, kas apkauno prasītāju personīgi, kā arī būtiski kaitē darba devēja reputācijai, turklāt darbinieka uzvedība ir apdraudējusi līdzcilvēku veselību un dzīvību. Šāda rīcība nav savienojama ar darba tiesisko attiecību turpināšanu, jo darba devējs nevar paļauties, ka darbinieks, pildot amata pienākumus, turpmāk rīkosies atbilstoši sabiedrībā vispārpieņemtām ētikas un morāles normām.”*

Darba līguma uzteikuma kārtība

DL 101.panta 2. un 3.daļa:

(2) Ja darba devējs ir nodomājis uzteikt darba līgumu, pamatojoties uz šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., **4.** vai 5.punkta noteikumiem, viņam ir pienākums **pieprasīt no darbinieka rakstveida paskaidrojumu**. Lemjot par iespējamo darba līguma uzteikumu, darba devējam ir pienākums **izvērtēt** izdarītā pārkāpuma smagumu, apstākļus, kādos tas izdarīts, kā arī darbinieka personiskās īpašības un līdzšinējo darbu.

(3) Darba devējs var uzteikt darba līgumu, pamatojoties uz šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., **4.** vai 5.punkta noteikumiem, ne vēlāk kā viena mēneša laikā no pārkāpuma atklāšanas dienas, neieskaitot darbinieka pārejošas darbnespējas laiku vai laiku, kad viņš ir bijis atvaļinājumā vai nav veicis darbu citu attaisnojošu iemeslu dēļ, bet ne vēlāk kā 12 mēnešu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas.

Darba līguma uzteikuma aizliegumi

- **DL 110.p.1.d.:** Darba devējam aizliegts uzteikt darba līgumu darbiniekam- arodbiedrības biedram- bez attiecīgās arodbiedrības iepriekšējas piekrišanas, **izņemot** gadījumus, kas noteikti šā likuma 47.panta pirmajā daļā un **101.panta pirmās daļas 4., 8. un 10.punktā.**
- **DL 109.p.3.d.:** Darba devējam nav tiesību uzteikt darba līgumu darbinieka pārejošas darbnespējas laikā, izņemot šā likuma 101.panta pirmās daļas 11.punktā noteikto gadījumu, kā arī laikā, kad darbinieks ir atvaļinājumā vai neveic darbu citu attaisnojošu iemeslu dēļ.

MK 02.06.2008. Noteikumi Nr. 394 "Alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu ietekmes pārbaudes kārtība"

AT Tiesu prakses apkopojums: *"Tā kā Darba likuma normās nav paredzēta īpaša šī fakta [reibuma] pierādīšanas kārtība, tad atrašanos alkohola, narkotiku vai toksiska reibuma stāvoklī var konstatēt ar jebkuriem Civilprocesa likuma 17.nodaļā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem (ar paša darbinieka paskaidrojumu, ar attiecīga akta sastādīšanu, ar liecinieku liecībām, ar medicīnas darbinieku atzinumu, ārstu ekspertīzes atzinumu u.c.)"*

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 10.09.2013. spriedumā lietā C27132113 (pārsūdzēts apelācijas kārtībā): *"Nevienā tiesību normā nav noteikts pienākums darba devējam fakti, ka darbinieks ir atradies darbā alkohola reibuma stāvoklī, pierādīt ar eksperta atzinumu."*

Aktuālā tiesu prakse

- *AT Senāts 14.12.2012. lietā SKC-886/2012 (Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa prasību noraidījusi pēc būtības; Rīgas apgabaltiesa prasību noraidījusi sakarā ar prasības celšanas termiņa nokavējumu)- darbinieces prasība noraidīta sakarā ar prasības celšanas termiņa notecējumu:*
 - *27.decembrī paskaidrojumu pieprasījums un uzteikums, jo 10.12. darbiniece bijusi alkohola reibumā;*
 - *Rīgas pašvaldības policijas Centra rajona pārvaldes 23.12. izziņa- darbiniece atradusies sabiedriskā vietā alkohola reibumā;*
 - *darbiniece norāda- 10.12. beigusi darbu aptuveni 15, jo iepriekšējā dienā strādājusi ilgāk; pēc darba beigām devusies apsveikt bijušo kolēģi vārda dienā, kolēģe cienājusi ar šampanieti, bet ap plkst. 16 atgriezusies darba vietā paņemt personiskās mantas; izejot no ēkas, aizturējusi pašvaldības policija, ekspertīzē asinīs konstatētas 0,92 promiles*

Aktuālā tiesu prakse (II)

- *Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa 02.05.2013. spriedumā lietā C28443612 darbinieka prasību pilnībā noraidījusi; apelācijas instances tiesa 09.10.2013. darbinieka prasību apmierinājusi:*
 - *alkometra izdrukā konstatētie promiņu rādījumi plkst. 15:01 un 15:20;*
 - *alkometra verificēšanas sertifikāts;*
 - *liecinieces liecība- darbinieks tajā dienā trīcējis un lūpas bijušas zilas*
 - *VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" medicīniskās pārbaudes protokolā fiksētais fakts, kurā darbinieks norādījis, ka iepriekšējā vakarā bija iedzēris alu*
 - *VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" veiktās pārbaudes (plkst. 17:28) rezultāts- darbinieka asinīs konstatētas 0 promiles*

Aktuālā tiesu prakse (III)

- *Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 10.09.2013. spriedumā lietā C27132113 (pārsūdzēts apelācijas kārtībā):*
 - *notikums 21.decembrī, 21.12. sastādīts akts; 27.12. prasīts paskaidrojums; 25.01. uzteikums;*
 - *darba devēja sastādīts akts, ko parakstījuši 3 darbinieki- konstatēts, ka darbiniece pienākumus veica alkohola reibumā, par ko liecina alkohola smaka, neadekvāts runas un izturēšanās veids, grīļīga gaita un stāja, nespēja veikt savus profesionālos darba uzdevumus- nospēlēt savu orķestra partiju;*
 - *liecinieka liecība- darbiniece nevarēja veikt savus pienākumus, mēģinājums tika pārtraukts vairākas reizes; darbiniece atnāca uz darba vietu un atzinās, ka iepriekšējā dienā ir lietojusi alkoholu; no darbinieces elpas varēja just alkohola smaku;*
 - *Liecinieka liecība- smaržoja pēc alkohola; neko nevarēja nospēlēt; ka darbiniece bija iereibusi, liecināja daudz apstākļu, piemēram, tas, ka prasītāja pienāca lieciniekam klāt un kaut ko jautāja, jo parasti prasītāja ar liecinieku nesarunājās;*
 - *liecinieces liecība- sajuta alkohola smaku;*
 - *liecinieka liecība- mēģinājuma laikā nevarēja atskaņot sarežģītu epizodi; liecinieks ir parakstījis aktu, bet ar to neiepazīstoties, parakstīja, jo gribēja piedalīties šajā tiesas sēdē; pats neredzēja, vai darbiniece bija kādas apreibinošas vielas ietekmē;*
 - *pati prasītāja tiesai norādīja, ka iepriekšējā dienā bija lietojusi alkoholu.*

Alternatīvas?

- Darba kārtības noteikumi

- pienākums veikt alkohola koncentrācijas izelpā pārbaudi/
medicīnisko pārbaudi.

Vai "būtisks" darba kārtības pārkāpums?

- Darba līgums

- piekrišana video filmēšanai un citādei fiksācijai

Alternatīvas? (II)

- *Administratīvā rajona tiesa 23.10.2012. lietā A420577011 (spriedums stājies spēkā):*
 - *darbiniekam 4.jūlijā darba veikšanas laikā konstatētas 1,52 promiles. Darbinieks 04.07. iesniedz iesniegumu ar lūgumu viņu atbrīvot no darba pēc paša vēlēšanās;*
 - *darbinieks tiesā norāda uz spaidiem- struktūrvienības vadītāja vietnieks izdarījis morālu spiedienu, draudēts ar disciplinārlietu, kuras rezultātā darbinieks tiks atbrīvots no amata*
 - *liecinieka liecība- struktūrvienības vadītājs bija ļoti emocionāls, izrādīja neapmierinātību ar konstatēto situāciju, uzstājīgā formā lika pieteicējam rakstīt iesniegumu par atbrīvošanu no darba pēc paša vēlēšanās, norādot, ka pretējā gadījumā viņš tiks atbrīvots par disciplīnas pārkāpumu.*
 - *tiesa- struktūrvienības vadītājs, lai gan pārmērīgi emocionālā un kategoriskā formā, informēja pieteicēju par iespējamajām sekām- disciplinārlietas ierosināšanu, kuras rezultāts ar lielu iespējamību var izrādīties atbrīvošana no amata. Minētās piedraudētās sekas pieteicējam nebija pamata uztvert kā nepelnītu un pārmērīgu ļaunumu, kurš novēršams, tikai padoties spiedienam un uzrakstot ieteikto iesniegumu.*

KONTAKTI

Zvērinātu advokātu birojs BORENIUS

Lāčplēša iela 20a, LV-1011,
RĪGA, LATVIJA

Tel.: +371 67 201 800

Fax +371 67 201 801

E-pasts sigita.kravale@borenius.lv

Web www.borenius.lv

